

Н.М. – К.: ТОВ Видавничий дім "Плеяди", 2017. – 206 с.

2. Савченко О.Я. Виховний потенціал початкової освіти: посібник для вчителів і методистів початкового навчання / О.Я. Савченко. – 2-ге вид., доповн., переробл. – К. : Богданова А.М., 2009. – 226 с.

УДК 159.946.3

Демидась С. Р.,

методист навчально-методичного центру
психологічної служби і соціальної роботи
ТОКІППО

ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОСОБИСТОСТІ ПЕДАГОГА: МЕТОДИЧНИЙ ПІДХІД

Зміни, які відбуваються сьогодні в освіті, потребують переосмислення вимог до особистості педагога. Актуальним постає завдання до вчителя як до особи, яка наділена певними професійними обов'язками і виконує відповідні професійні функції: вміння поєднати психологічні, психофізіологічні та соціально-психологічні якості, які становлять психологічну культуру.

Поняття «психологічна культура» утворилося на перехресті різних наук: культурології, соціології, філософії, етики, психології. З нашої точки зору, висока психологічна культура дає вчителю можливість компетентного вибору ефективних форм, методів, засобів навчання і виховання, що є запорукою успішного здійснення педагогічного процесу. Адже саме недостатньою психологічною грамотністю педагогів пояснюється велика кількість їхніх помилок і упущень. Зокрема, наявність стереотипів у сприйманні та оцінюванні дітей; незнання вікових особливостей дітей; недемократичний стиль спілкування, який часто є причиною різноманітних ускладнень у взаєминах з учнями.

На сьогодні вже існує певна кількість досліджень, де розглядаються різні аспекти, рівні та складові психологічної культури. Так, психологічна культура включає в себе як освіченість у сфері психології, так і основні параметри розвитку особи, оскільки не може розглядатись поза контексту тої культури, у якій людина виросла і живе, бо містить в собі риси як загальнолюдської, так і національної культури.

В. О. Сухомлинський стверджував, що вчитель має бути активним організатором, наполегливим, вміти володіти собою й впливати на інших таким чином, щоб кожен учень усвідомлював себе громадянином, хранителем духу народу, його ідей, його багатств і цінностей, його неминучої величі [7, с. 338]. Він має бути фахівцем не тільки з того предмета, який викладає, а й педагогом-вихователем, тобто поєднувати в собі майстерність педагога і вихователя. Навчаючи, він має не лише давати учням знання, а й прищеплювати гуманні ідеали, пробуджувати потребу до суспільно-корисної діяльності, виховувати активну життєву позицію.

Авторка книги «Психологічна допомога і консультування в практичній психології» дає визначення психологічної культури як турботи про своє

психічне здоров'я, вміння самому виходити із психологічних криз і допомагати близьким людям [6, с. 7]. Слід зазначити, що для вчителя турбота про психічне здоров'я є особливо важливою, бо стан професійної ефективності педагога впливає на учнів на всіх рівнях: емоційно-психологічному, біоенергетичному, інформаційному, виховному. Тому проблема збереження і зміцнення здоров'я педагога повинна бути однією із пріоритетних у сфері його життєвих і фахових інтересів.

О. І. Мотков вважав, що психологічна культура – це комплекс розвинутих спеціальних потреб, здібностей і вмінь людини [4, с. 24]. Проявляється психологічна культура в самоорганізації і саморегуляції будь-якої життєдіяльності людини, різноманітних видах її базових прагнень і тенденцій, у ставленні особистості до себе, до людей, до живої і неживої природи, до світу в цілому [4].

На думку Певзнера М. Ю., психологічна культура педагогів – це інтегративне новоутворення особистості, що містить у собі взаємозалежні психологічні властивості, виступає ядром структури професійно-важливих якостей і вмінь, виконує ціннісно-регулятивну функцію психіки в професійній діяльності і забезпечує високий рівень її успішності, а також саморозвиток і самореалізацію особистості як у професії, так і в межах життєвої стратегії в цілому [5].

О. О. Вороніна пропонує виділити такі організаційно-методичні умови розвитку психологічної культури педагогів:

1. Формування психологічної культури педагогів можливе в межах післядипломної освіти як одна з необхідних умов підвищення їх кваліфікації.

2. Орієнтація на формування насамперед аксіологічного компоненту феномену, що вивчається, і відповідно зміну ціннісної свідомості педагогів у напрямі гуманістично-орієнтованого освітнього процесу, а також створення мотиваційної готовності до процесу розвитку психологічної культури засобами групової дискусії, індивідуального і групового консультування.

3. Операційний компонент програми повинен включати формування навиків саморегуляції, аналізу рефлексії процесу і результатів професійної діяльності, навиків ефективної комунікації за допомогою таких психологічних технологій, як соціально-психологічний тренінг, тренінг особистісного зростання, імітаційні і рольові ігри.

4. Підвищення психологічної обізнаності педагогів шляхом проведення міні-семінарів і круглих столів, у тому числі тих питань, що цікавлять самих педагогів.

5. Здійснення підбору психологічних прийомів і вправ із урахуванням конкретних параметрів психологічної культури педагогів [2].

Таким чином, ми погоджуємося, що формувати психологічну культуру педагога необхідно через формування психологічної грамотності – це психологічні знання і вміння, які допоможуть розвивати соціальний інтелект, креативність, а також сформулюють адекватне уявлення особистості педагога про свій внутрішній психічний стан, індивідуальні якості як фахівця, так і особистості в цілому.

Вважаємо, що для ефективної, повноцінної, конструктивної, успішної взаємодії педагога в освітньому процесі психологічна культура виступає як запорука результативної професійної діяльності, оскільки дає можливість компетентного вибору вчителем ефективних форм, методів, засобів навчання і виховання, що покладені в основу освітнього процесу.

Отже, психологічна культура є важливою й невід'ємною складовою професіоналізму педагога через те, що вона значною мірою визначає його загальну культуру, прагнення до самовдосконалення і саморозвитку, готовність сприймати нове та діяти по-новому. Психологічна культура забезпечує соціальну цінність педагога, його адаптивність, життєстійкість у сучасному світі та на сучасному ринку праці.

Література

1. Білоус І. Професійна етика вчителя / І. Білоус // Завуч. – 2017. – № 5. – С. 8-15.
2. Вороніна О. А. Психологічна культура педагога [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pedvesti.uvuo.ru/archive.html>.
3. Козак Л. Формування життєвих навичок конкурентоспроможного педагога / Л. Козак // Завуч. – 2017. – № 3. – С. 11-20.
4. Мотков О. Й. Психологія самосвідомості особистості. Практичний посібник. – М., 1993.
5. Певзнер Н. Ю. Вдосконалення системи підвищення кваліфікації педагогів в контексті становлення психологічної культури [Електронний ресурс] / Н. Ю. Повзнер. – Режим доступу: <http://www.google.com/>.
6. Психологічна допомога і консультиування в практичній психології / За ред. М.К. Тутушкіної. – СПб., 2000.
7. Сухомлинский В.А. Вибрані педагогічні твори. – Т. 3. – М., 1981.

УДК 371.14

Джурило А. П.,
кандидат педагогічних наук,
старший науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України,
dzhutylo.ap@gmail.com

ДО ПИТАННЯ ПРО ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК ПЕДАГОГА У ФЕДЕРАТИВНІЙ РЕСПУБЛІЦІ НІМЕЧЧИНА

Школа тримається на вчителеві і саме від його професіоналізму, вмотивованості, авторитетності залежить не лише майбутнє наших дітей, а й, безпосередньо, розвиток нашої держави. Оскільки педагогічна професія – це служіння суспільству і країні, то сучасний вчитель має постійно змінюватися і розвиватися, а допомагати йому в цьому має уряд, створивши сприятливі умови для професійного розвитку.

Сучасні тенденції розвитку педагогічної освіти та сфери професійної педагогічної діяльності, практична потреба їх модернізації, прагнення інтегруватися до європейського та світового освітнього просторів вимагають